

IVAN BABIĆ

ORGANIZACIJA UJEDINJENIH NARODA PРАВNA NORMA I POLITIČKA ZBILJA

Politološki pogled na Organizaciju ujedinjenih naroda korijeni se u tvrdnji da je i u toj organizaciji norma od početka bila izraz zbilje, legaliteta, oblik zadovoljavanja nekih zahtjeva (političkog) sadržaja. Sama Povelja OUN izraz je neposredno poslijeratnog stanja međunarodnih odnosa. Očito je to već iz činjenice da je u samoj strukturi Vijeća sigurnosti, kao za temeljnu funkciju OUN (očuvanje svjetskog poretka u miru) najvažnijeg organa — sankcionirano pravo najjačih kao najviše, jer je najutjecajnije, međunarodno pravo.

Tijekom posljednjih dvadeset i pet godina mnogo toga se izmijenilo: umjesto nekadašnjih pet velikih sila, imamo dvije supersile koje odlučno utječu na sudbinu svijeta i na efikasnost OUN, pa je ipak **BIT** (moć i pravo najjačih) ostala ista. Primjer: koliko god male zemlje svojim brojem mogle nešto u stanju stvari i izmijeniti, one mogu »sve« — samo ne mogu financirati OUN i njene akcije. Presušivanjem profanih izvora novčanih sredstava, potrebnih za uzdržavanje organizacije, velike sile mogu, kako je već demonstrirano, paralizirati rad organizacije kad ih je volja.

Navedimo još neke ilustracije te iste političke zbilje. Činjenica da za četvrt stoljeća nije bilo svjetskog rata ne može se pripisati djelovanju OUN; to je prije svega posljedica promjene naravi mogućeg globalnog rata. Zbog revolucioniranja ratne tehnike rat sve više prestaje biti svrsishodan funkciji klasične definicije rata po Klausewitzu (produženje politike drugim sredstvima). Rat najsuvremenijom tehnikom bio bi negacija svake politike, jer bi bio anihilacija čovjeka kao takvog. Kada se veliki suoče s opasno približenom mogućnošću takvog rata, oni ga sami bez OUN (kubanska kriza) na neodređeni rok odgađaju. Što se »malih« »lokalnih« ratova tiče — OUN su bile malim dijelom efikasne (iznuđivanje prekida agresije na UAR 1957, premda ne i konsolidacijom mira na tom području), tamo pak gdje su bile efikasne (Koreja) prema našim mjerilima (obilato izraženo u domaćoj publicistici) — bolje bi bilo da to nisu bile, tamo gdje bi poželjeli njihovu efikasnost (Kongo, jug Afrike, Vijetnam) — dobrim dijelom ili potpuno su zakazale.

U pogledu razoružanja: uspjeh OUN bio je gotovo ništavan, onoliko koliko se uspjelo bilo je to neposrednim dogovorom velikih, a sada supersile same pregovaraju o mjeri proizvodnje antibalističkih projektila...

Nadalje, problem premošćivanja jaza gospodarskih razvijenih i nerazvijenih uspjelo se samo identificirati, kao problem (što i nije osobito teško), a tek

neznatno i efektivno rješavati. (OUN nisu uspjele da se slože oko nijedne akcije koja bi bila u stanju da zaista odlučno doprinese razrješavanju problema gospodarskog razvoja manje razvijenih zemalja u svijetu« — L. Mates). Zašto? Odgovor opet isti: nema načina da se gospodarski jake prinudi ili privoli da pomažu slabije, osim kad pojedine zemlje to same odluče, kalkulirajući svoje globalne interese i ambicije u današnjem svijetu (Japan).

Ni problem univerzalnosti organizacije nije riješen, premda bi na prvi pogled male zemlje ovdje mogle svojom brojnošću odlučiti. Ali eto, one su u tom same podijeljene.

Prethodne tvrdnje nisu nikakva kritika OUN već prije **kritika** današnjeg svijeta. Polazište te kritike je ovo: današnji svijet se vrti u kategoriji **moći** kao središnjoj kategoriji politike. **Efikasnost** je pak iz moći izvedena kategorija.

Pitanje preobrazbe i perspektive OUN pitanje je ne toliko organizacijskih i normativnih poboljšanja, za što postoje mnogi prijedlozi, već prije svega pitanje mogućnosti transcendencije svijeta fizičke moći i mehaničke efikasnosti u svijet jedne više moći i više efikasnosti. Izgleda da takav svijet imaju u vidu oni koji ne plaču nad mehaničkom neefikasnošću OUN (npr. u području kolektivne sigurnosti, policijske uloge OUN i slično) već tu neefikasnost dapače i slave. Oni pozdravljaju, makar i početne korake OUN na ozdravljenju gospodarskih i socijalnih prilika u svijetu, kao glavnih izvorišta međunarodnih napetosti i sukoba. Oni UON vide ne kao zgradu na East Riveru i administraciju u njoj, nego kao desetine i desetine agencija OUN koje djeluju u svim područjima zadovoljavanja ljudskih potreba današnjice. O tome profesor F. C. Jessup, istaknuti američki stručnjak piše: »OUN nije samo »a town-meeting of the world«, na kome se mnogo vremena troši na dosadne i bombastične govore, ona nije razmjerno neefektivni međunarodni policajac, ona je jedan od najpodobnijih kanala za ozbiljne pregovore i tihu diplomaciju; Ona je Međunarodna banka za obnovu i razvoj, Međunarodni sud pravde, Svjetska zdravstvena organizacija, Međunarodna organizacija rada, Svjetska poštanska unija... To je organizaciona struktura — efikasna ili neefikasna, podešena za dnevna djelovanja međunarodnog života.« Takva aktivnost OUN i njezin razvoj na izgradnji viših oblika ljudske moći i ljudske efektivnosti postaju egzistencijalno imperativni, ne samo zbog činjenice da je rat najmodernijom tehnikom (upravo uslijed svoje superfunkcionalnosti, super-efikasnosti) postao čist apsurd, nego i zbog neophodnosti suočenja s takvim apokaliptičnim prijetnjama kao što je zagađenje zraka vode, od koga, ukoliko mu se u najskorije vrijeme ne suprotstavi udruženi napor svih naroda svijeta može biti iskorijenjen i sam život na Zemlji.

Eto, tako se politologija, kao specijalizirana znanost političke moći, na ovim točkama utiče izvorištu svake političke misli dostojne imena misli — filozofiji u širem i filozofiji politike u užem smislu.

Tko bi pak pomislio da je efikasnost filozofijskog uma ništavna, neka se prisjeti da je s novovjekovnom tezom »znanje je moć« — taj um bio odlučna snaga u oblikovanju svijeta koji nam prijeti, svijeta »bolesnog na smrt«. Ali taj svijet kako god nam strašno izgledao, postupa po svojoj unutrašnjoj logici pridužujući na racionalnost u svrhu održavanja života na zemlji. Paradoksalno je da se upravo u **prinudi** krije **ratio**.